

MÜ'09

U,V,W või hoopis L: milline võiks olla majanduse tulevik?

Indrek Neivelt

Vähem kui aasta jooksul on maailma majandus oluliselt muutunud. See lause ei üllata meid juba ammu. Sündmused, mis algasid pärast ühe investeerimispanga kokkuvarisemisest eelmise aasta septembris, on muutnud maailma majandust kardinaalselt.

Kõigepealt on kasvanud Aasia maade tähtsus maailma majanduses. Nende majandused kasvavad endiselt ja nende roll maailmas on oluliselt kasvanud ning kasvab veelgi.

Pangandus ei ole enam endine. Investeerimispangad selle vanas tähenduses kadusid praktiliselt kriisi esimesel kuul. Reitinguagentuuride analüüse ei võeta enam tõsiselt. Analüütikute prognoosid ei ole usalduväärsemad kui astroloogide omad. Usalduskriis on moesõna. Pangandus ise liigub tagasi vana klassikalise panganduse suunas.

Oluliselt on kasvanud riikide roll majanduses. Kas keegi oleks osanud aasta tagasi arvata, et RBS või General Motors on riigiettevõtted? Riikide võlad on kasvanud plahvatuslikult ning eelarvedefitsiidi vähenemisest on lihtne rääkida aga raske ellu viia.

Proteksionism, mida kõik riigijuhid oma sõnades üritavad vältida, mida aga tegelikult kõik teevad tõstab pead. Kui riigid oma turgu isegi ei kaitse, siis inimeste teadvus on muutunud oluliselt kohalikumaks. Seda nii kaupade ostmisel kui ka raha investeerimisel.

Kriisist on kõige enam räsida saanud riigid, kes olid liialt sõltuvad välisest laenurahast nagu Balti riigid ning üllatusena need riigid, kes olid panustanud kapitalikaupade ekspordile nagu näiteks Jaapan, Saksamaa aga ka Soome. Ehk ka riigid, kes siiani teistele eeskujuks olid.

Kasvab tööpuudus, millega kõik arenevad riigid silmitsi seisavad. Kuna nõudlus on väiksem, siis on ka tööd vähem.

Täna on majanduses mitmeid märke, mis justkui viitavad sellele, et tänu valitsuste kiirele ja jõulisele sekkumisele, on hullem ära hoitud ning kiire kukkumise aeg otsa saanud või saamas. Samas ei ole ma ka optimist, kes arvab, et õigepea taastub kriisieelne olukord. Karm tõde on see, et arenenud maad peavad vastu võtma ca 10-15%-lise elatustaseme languse. Laenamise, saab seda ainult edasi lükata. Mitte vältida. Ehk mina usun L-stsenaariumisse.

Eesti majanduses on kõik see võimendunud kuna meie majandus sõltus liiga palju välislaenudest ning samuti ei ole meie valitsus turgutanud majandust nii nagu seda on teinud suurte riikide valitsused. Ehk me peame arvestame, et meie elatustase langeb vähemalt viiendiku võrra ning mingit kiiret taastumist pole ette näha. Ehk laenuga pole mõtet seda auku täita. Me peame tegelema ainult ekspordi arendamisega ja selle läbi uute töökohtade loomisega. Ehk meie eesmärkideks peaks olema ekspordi kasvatamine ja töökohtade loomine. Ja kärpimisest me ei pääse, sest peame aru saama, et laenuga ei tohi nii sügavat auku täita. Samas ei tohi olla nii, et kärpimine on kõige tähtsam, sest nii tulevad euro ja välisinvesteeringud. Me võime saada euro aga sel ei ole mingit seost investeeringutega. Peame aru saama, et enne kui minna otsima väliskapitali tuleks küsida kohalikul kapitalilt, miks nad raha välja viivad?